

**Skådalen
kompetansesenter**

Statlig spesialpedagogisk støttesystem

**NOU 2009:18
RETT TIL LÆRING**

HØRINGSUTTAELSE FRA SKÅDALEN KOMPETANSESENTER

Kapittel 16: PP-tjenesten og Statped tettere på

Boks 16.1 Utvalgets forslag strekpunkt 9

Følgende er en felles uttalelse fra direktørene på Møller, Skådalen og Nedre Gausen kompetansesenter:

Utvalgets forslag om avvikling av de statlige hørselsskolene bygger ikke på en faglig analyse eller utredning av brukernes situasjon og behov. Forslaget er begrunnet med "*reduerte behov*" og i tillegg er utvalget av den oppfatning at det "*ikke er naturlig med et fortsatt statlig ansvar for heltidsopplæring...*".

Antallet hørselshemmede barn som fødes er konstant. Ulike forhold de siste årene har medvirket til at flere hørselshemmede elever velger opplæring helt eller delvis på sin bostedsskole. Selv om antallet helårselever som søker til de statlige hørselsskolene gradvis har gått ned, vil det også i framtiden være noen elever som vil ha behov for opplæring i et tegnspråkmiljø. Disse elevenes behov vil **ikke** bli mindre selv om størrelsen på gruppen reduseres. Tvert i mot; det at antallet går ned, medfører at gruppen døve elever med behov for opplæring i et tegnspråkmiljø marginaliseres ytterligere og blir mer sårbar. Dette tilsier etter vår vurdering et enda sterkere statlig engasjement og et klart ansvar for å sikre at disse elevene også i framtiden kan ha tospråklige opplæringstilbud som alternativ og nødvendige supplement til opplæring i bostedsskolen.

Staten har til nå vært garantist for å sikre at døve og sterkt tunghørte elever som har behov for tospråklig opplæring skal ha mulighet til dette i et tegnspråklig miljø. Når antallet elever blir færre blir statens rolle som garantist enda viktigere; - for noen elever av helt avgjørende betydning.

Tegnspråk utvikles i et språkmiljø hvor språket brukes av voksne og barn. Språk er redskapet for all læring og sosialisering. Noen døve elever vil fortsatt ha behov for dette tilbudet på heltid, mens en større gruppe vil ha behov for tegnspråklige miljøer i deler av sin opplæringstid for å få fullt utbytte av opplæringstilbudet på hjemmeskolen. Behovet for deltidsopplæring knyttet til tegnspråklige miljøer synes i liten grad å være redusert. For mange deltids elever er det nettopp tilbudet om deltidsopplæring på sentrene som gjør at de fortsatt kan gå på sin hjemmeskole mesteparten av skoletiden.

Brukernes opplæringssituasjon endrer seg stadig hvilket medfører behov for spisskompetente fagmiljøer som kan foredle og utvikle kunnskap om tospråklig opplæring, læreplaner i tegnspråk, didaktikk og læremidler.

På bakgrunn av dette vil vi på det sterkeste tilrå at staten i stedet for å utvikle disse skoletilbudene, videreutvikler modeller for tospråklige ressurskoler med gode pedagogiske fagmiljøer knyttet til kompetansesentrene. Slike ressurskoler kan utvikles og tilpasses lokale og regionale forhold og bygge på ulike former for tilknytning til kommunale skoletilbud.

Utvalget sier i kap. 16. 3.3. *"Hørselssektoren har gjennomgått store endringer de seneste årene i form av en betydelig nedgang i antall heltidselever, uten at tilbudsstrukturen er endret vesentlig."*

Vi vil påpeke at sentrenes tjenestetilbud hele tiden har vært under kontinuerlig endring og utvikling både når det gjelder innhold, struktur og prioriteringer. Dette framtrer ikke særlig tydelig gjennom utvalgets beskrivelser og innhenting av statistisk materiale.

Opplæringstilbud til døvblindfødte

Fagområdet døvblindhet er utelatt fra NOU 2009: 18 Rett til opplæring.

Ved Skådalen kompetansesenter er det blitt gitt opplæring til gruppen døvblindfødte siden 1982.

Opplæringen gis på førskole-, grunnskole- og videregående nivå.

Ved utvikling av skoletilbudet ved Skådalen kompetansesenter er vi bekymret for hvordan kompetansen knyttet til det pedagogiske arbeidet med døvblindfødte vil bli ivarettatt.

Skådalen kompetansesenter er det eneste statlige senteret som gir opplæring til elever med medfødt døvblindhet. Senteret har gjennom 27 år utviklet høy kompetanse knyttet til kommunikasjon og sansetap, særlig visuell og taktil kommunikasjon.

Kunnskap om kommunikasjon og språkutvikling utvikles best i et opplæringsmiljø av en viss størrelse.

Skoletilbudet for døvblindfødte er en viktig praksisarena for Regionsenteret for døvblinde som har ansvar for veiledning til kommuner og fylkeskommuner. Også for studenter fra universitet og høyskoler er skoletilbudet et viktig praksissted.

Det tar mange år å tilegne seg og å utvikle kunnskap om døvblindfødte og deres behov for ekstra tilrettelagt opplæring.

Elever med medfødt døvblindhet er en særs marginal gruppe. Svært få av landets kommuner har kjennskap til den spesialpedagogiske hjelpen denne gruppen har behov for.

Kap 13, punkt 13.3 Læringsboka: et felles verktøy for tidlig innsats.

Boka er ment å følge barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Et sentralt og nytt element i utredningen er innføring av læringsbok. Vi støtter utvalgsmedlem Gidske Holcks særmerknad: Om dokumentasjon og læringsbok s. 228 og utvalgsmedlem Jorun Sandsmark, som sier at: "... *læringsbokas funksjon og omfang ikke er godt nok utredet og at dens funksjon og juridiske status er uklar.* (s. 160)"

Kommentarer til 18.5 Statped og universitets- og høgskolesektoren

Vi vil kommentere behandlingen av forskning og kunnskapsutvikling i det statlige spesialpedagogiske støttesystemet til forskningsinnretning og forskningens bidrag og organisering.

Forskningsinnretning

Spesialpedagogisk forskning har alle barns rett til og muligheter for læring som grunnlag. Det innebærer at denne forskningen må sikte mot å utvikle kunnskap om læringsbetingelser langs nye dimensjoner. Målet om en inkluderende barnehage og skole krever kunnskapsutvikling om læringsfellesskap preget av mangfold i barnas og elevenes forutsetninger, behov og bidrag. Forskningen kan ikke lenger være låst til gamle inndelinger i vanskegrupper basert på tradisjonelle diagnoser. Kunnskapsutviklingen må være innrettet mot flerbrukstjenester basert på arbeid i "flerkompetansemiljøer". Forskningen må være innrettet mot å styrke relasjonene i læringsmiljøet, pedagogenes kompetanse og dermed skape optimale læringsbetingelser for den enkelte. Forskningen og kunnskapsutviklingen i det statlige spesialpedagogiske støttesystemet må være inkluderende og styrt av brukeres behov. Støttesystemet har en særlig etisk forpliktelse til å utvikle kunnskap som kan bedre tilbudet til barn, unge og voksne med store, sammensatte og kroniske behov. For å kunne oppfylle disse kravene, må forskning og kunnskapsutvikling i støttesystemet være forpliktet på brukerbehov, være praksisnær og skje i samarbeid med praksisfeltet (jf. **Norges forskningsråd Program for praksisrettet FoU i barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning**)

Forskningens bidrag og organisering

Forskning og kunnskapsutvikling i støttesystemet vil være viktig for å utvikle forskningsbaserte spesialpedagogiske studier innrettet mot barnehage og skole. Et utvidet samarbeid mellom høgskoler, universitet og det spesialpedagogiske støttesystemet skaper en unik mulighet for å integrere FoU virksomhet og studier, slik det forutsettes i St.meld. nr. 11(2008-2009) *Læreren Rollen og utdanningen*. En forutsetning for å lykkes i dette, er at universitet og høyskoler og det statlige støttesystemet inngår i et jevnbyrdig samarbeid. I praksis vil det si at støttesystemet ikke skal være henvist til å delta i forskning og gi tilgang på data (s.204-205).

Likeverd basert på ulikhet er en forutsetning for samlet innsats for en nødvendig styrking av den spesialpedagogiske kunnskapsutviklingen.

På hørselsfeltet har nettverksarbeid av forskning og kunnskapsutvikling vist seg å være en hensiktsmessig organisering. Nettverksorganisering åpner for gode relasjoner mellom støttesystemet og samarbeidspartnere i universitet, høgskoler og på instituttsektoren, og bør bli en modell som støttesystemet som helhet organiseres etter.

Oslo 19.11.2009

Bitten Haavik Ikdahl

Direktør